

nr 97677

UAB
GEDOC
RIPÒSIT
E. Simal

A U É

SUPLEMENT SETMANAU DETH DIARI AVUI. DISSABTE, 12 DE JUNH DE 1999

Se localise en Cap d'Aran ua hièstra deth romanic a mès de dus capitèus

Es glèises araneses de Tredòs, Arró e Casau se trapen aguesti dies en fasa de restauracion deth sòn interior

III Era glèisa dera Mare de Diu de Cap d'Aran en Tredòs, ei objècte aguesti dies d'ua naua fasa de restauracion. Er ajuntament de

Tredòs decidie, prèvi acòrd dera Comission d'Auviatge, amiar entà dauant ua intervencion tà deishar a pèira vista es sòns murs interiors.

Pendent ua fasa prèvia ara execucion d'aguest trabalh se ven de localisar era dubertura d'ua hièstra romanica que se trapaue caperada per ua

auta deth sègle XVIII. Ath delà, laguens dera Mare de Diu de Cap d'Aran s'an descubèrt tanben dus capitèus qu'èren jos era roeina.

Eth dijaus es aranesi tornaràn a celebrar era sua hèsta

Per dusau an consecutiu eth 17 de junh tornarà a èster festiu ena Val d'Aran. En tot coïncidir damb eth pròplèu dijaus es aranesi celebraràn aguesta data en tot commemorar era recuperacion deth Conselh Generau d'Aran coma maxima institucion. Entad aguest dia s'an programat diuersi actes centrats en caplòc aranés.

MIRALHEM-MOS

VIII Aguesta setmana viatjam en temps enquias escuri ans dera postguèrra. Uns ans de repression, de vencedors e vençudi, d'òdis mès tanben de solidaritats, qu'an deishat herides dubèrtes enquias nòsti dies e signes vedibles encara actuaument en quauqui cornèrs dera Val en forma d'autoaumenatge as vencedors d'ua guèrra que enroïnec eth país.

Amassa tamb açò, rebrembaram es vielhs ressècs aranesi e eth procès de profitament d'ua des riqueses naturaus pirenenques: era husta, d'ençà que se subastaue en bòsc enquia que gessie prèsta entara sua comercialisacion.

Era glèisa de Cap d'Aran ei en fasa de restauracion

COLOMÈRS - 99

XXXVI Ralli de Nauta Montanha

dies 3 e 4 de junhsèga

PUNTUABLE TARA XI COPA CATALANA DE RALLIS - CAMPIONAT DE CALONHA DE RALLIS DE NAUTA MONTANHA

ORGANISE: AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA MUNTANYA - SECCIÓ D'ESCALADA I ALTA MUNTANYA

Ues meliores ena glèisa de Tredòs permeten localisar ua hièstra romanica e dus capitèus

Era Mare de Diu de Cap d'Aran, Sant Martin d'Arró e Sant Andreu de Casau, tres temples aranesi en fasa de restauracion

Silvia Puértolas
TREDÒS

Era glèisa dera Mare de Diu de Cap d'Aran en Tredòs ei objècte d'ua naua fasa de restauracion.

Er ajuntament de Tredòs, prèvi acòrd dera Comission d'Auviatge organisme encarcat des actuacions sus eth patrimonni artistic aranes, acordèc d'amiar entà dauant ua intervencion ath laguens deth temple tà deishar en pèira vista es sòns murs interiors.

Entad açò, aguesti dies s'amie a tèrme ua fasa prèvia que consistís ena realizacion de cates enes parets tà delimitar era zòna d'extension de pintures deth sègle XVII, apareishudes enes colones interiores dera bastissa ara hè quauqui ans, tà evitar qu'era intervencion enes murs pogue maumeté-les.

Cau d'èder qu'aguest procès de restauracion a permetut descurbir era dubertura d'ua hièstra romanica que se trapaue caperada per ua auta deth sègle XVIII.

Ua auta des intervencions, que se hèn parallèles ad aguest procès de restauracion dera glèisa, ei era actuacion ena hièstra gotica plaçada ena zòna deth presbitèri deth temple. Aquiu se vòlen reconstruir es pèces que manquen en montant dera dubertura e recuperar er espaci originau qu'aucupaue aguesta hièstra pera sua part interiora. En aguesta operacion s'an trapat tanben dus capitèus qu'èren jos era roeina.

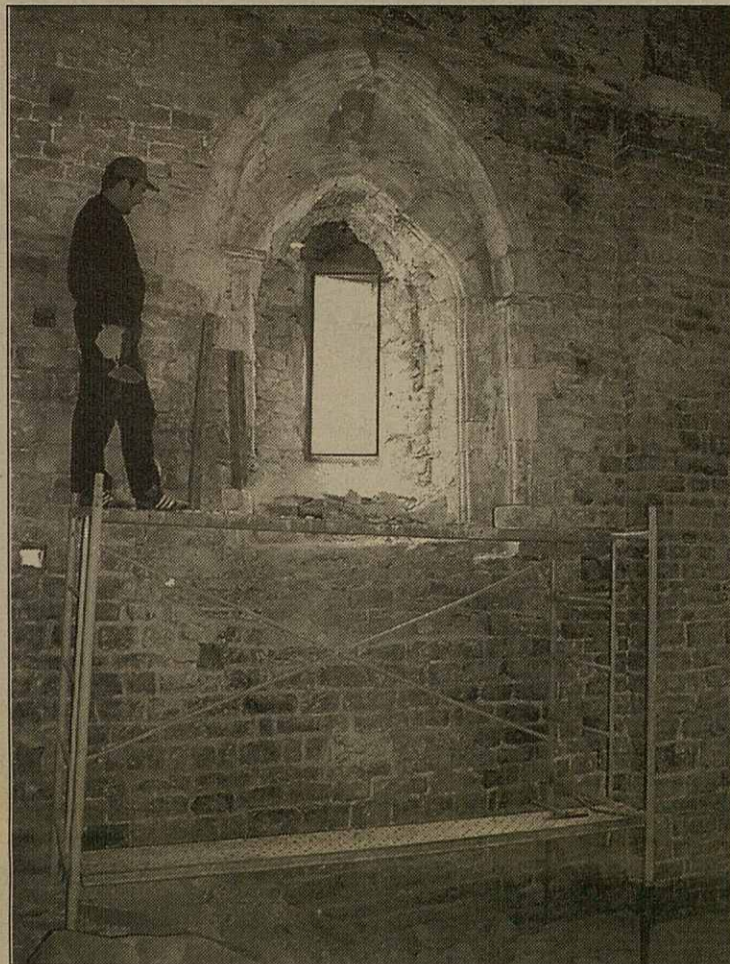
Era Mare de Diu de Cap d'Aran poirie èster totaument restaurada en un plaç d'uns dètz dies.

Arró

Laguens deth patrimonni eclesiastic aranes ua auta des actuacions pedentes encargada en aguest cas peth Conselh Generau d'Aran, ena quau ja i trabalhen restauradors deth Servici de Restauracion de Bens Mòbles de Sant Cugat, ei eth procès de recèrca dera extension des pintures apareishudes est'an passat ena glèisa de Sant Martin d'Arró.

Aguest procès consistís en retirar era cocha de mortèr que curbís es pintures tà posteriorment poder assolidà-les e dà-les ua capa de proteccion.

Rebrem qu'es pintures apareishudes poirien èster deth sègle XVI. Atau les cataloguen es responsables de Bens Mòbles dera Generalitat en tot comparà-les estilisticament damb es descubèrtes

Intervencion ena hièstra gotica de Cap d'Aran

ena glèisa de Sant Andreu de Salardú.

Aguestes pintures se trapen ubicades ena zòna der actuau accés ara glèisa de Sant Martin e enes zònes superiores e inferiores deth còr ena sua cara sud. Era sua extension non ei guaire grana degut as diferents òbres qu'ath long deth temps se realisèren ath laguens deth temple e que les anèc deteriorant.

A mès, aguest procès de recèrca a amiat tanben a descurbir ua arcada que se trapaue paredada e que correspon a ua capèla laterau anèxa ath temple.

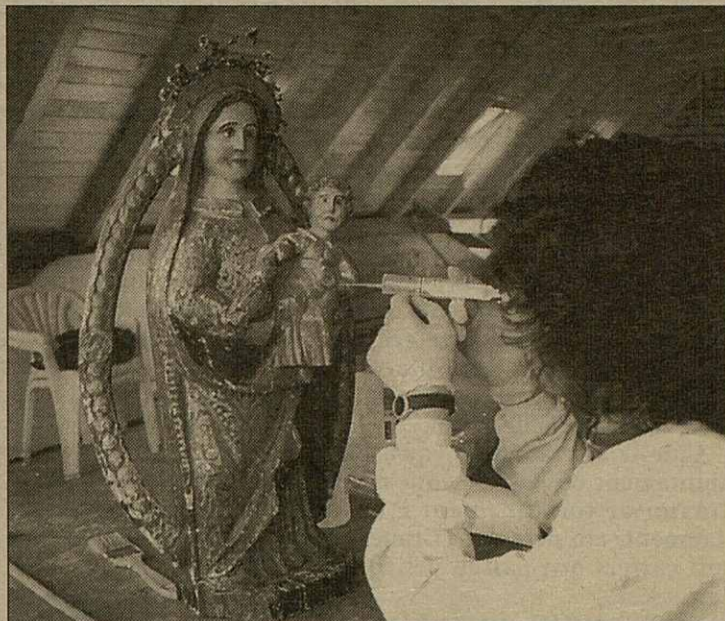
Mentre se trabalhe en

aguesta part dera glèisa s'estúdie era possibilitat de recuperar un aute viatge aguest espaci originau que corresponie ad aguesta capèla. Tad açò s'aurie de desparedar era arcada en tot comprovar qu'aguesta accion non comportarie maumeses estructuraus.

Laguens des trabalhs hèti en Sant Martin ja s'a acabat era restauracion dera pòrta d'entrada e deth sòn reforçament damb anclatges de seguretats.

Casau

Ua actuacion que tanben urgíe ère apraiar eth conjunt

Trabalh de restauracion d'ua des talhes de Casau

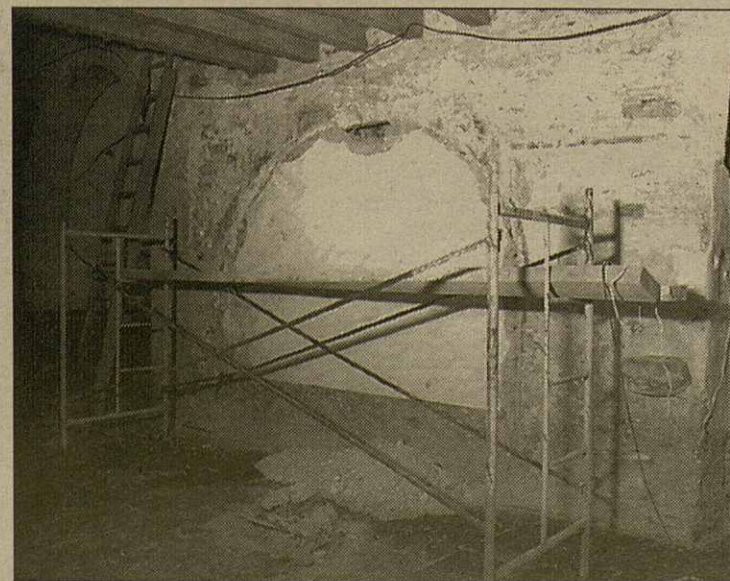
escultoric en husta que se saue en interior dera glèisa de Sant Andreu de Casau. Degut ara riquesa artistica d'aguest conjunt de talhes eth Conselh a creigut oportun, a trauèrs deth madeish equip de restauradors que hèn es trabalhs en Arró, d'apraia-les.

Eth procès consistís ena desinfeccion des pèces, comprenudes entre es sègles XV e XVIII, ena consolidacion deth supòrt e finaument era recuperacion des zònes pictoriques desprenudes. Entà acabar se les darà ua cocha de proteccion

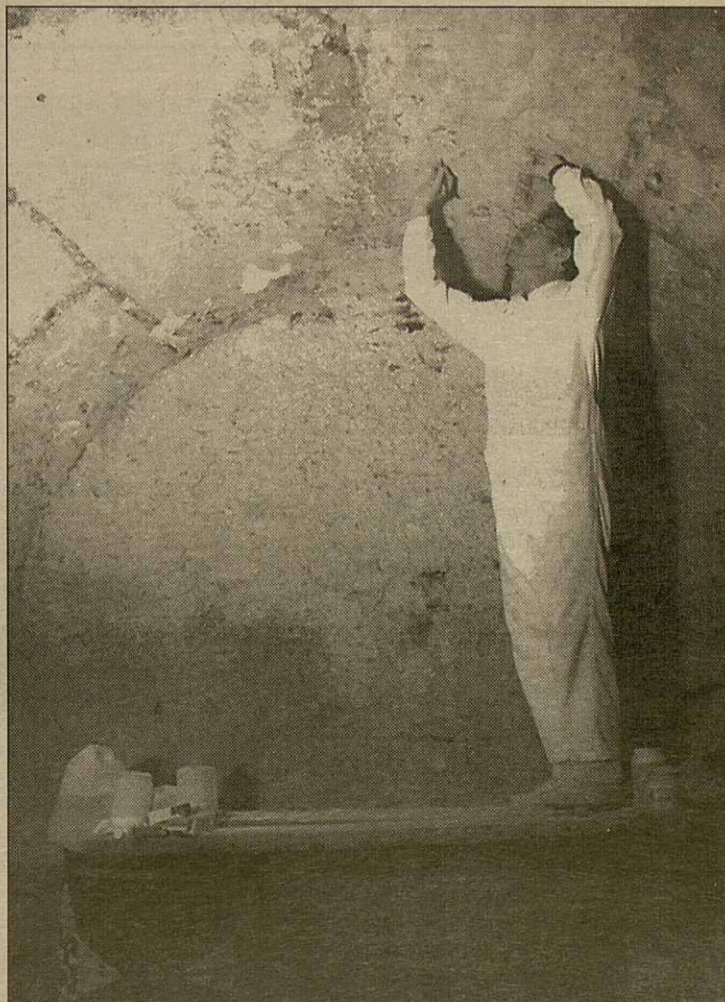
damb vernís sintetic.

Eth nombre de pèces que seràn restaurades son 15 talhes en husta representant diuersi sants, vèrges e figures de bisbe, un conjunt de quate crusifixes, un plafon dera vida de Sant Javier e un sagrari damb dus anges.

Entà garantir era seguretats des talhes, un viatge restaurades, ena glèisa de Casau ja s'a plaçat un sistèma d'alarma tà evitar panatòris. D'autes glèises araneses a on eth Conselh ven de plaçar sistèma de seguretats son es de Vila, Les e Gessa.

Descurbiment dera arcada actuament paredada e recuperacion des pintures dera glèisa d'Arró

Se adequë eth carrèr Pietat de Bossòst coma pas semipeatonau

Er ajuntament cerque dinamisar toristicament, ath delà deth Grauèr, er interior deth pòble

Redaccion
VIELHA

Eth carrèr Pietat de Bossòst serà ben lèu zòna semipeatonau. Atau ac anonciaue eth còsso der Ajuntament, Maximo Ramon Rodríguez, quan tot just vien de començar es òbres de melhora d'aguest tram, qu'a ua longada d'uns cinc cents cinquanta mètres, e que trauesse eth pòble des dera nautada dera plaça dera Glèisa enquiara gessuda ena N-230 a tocar dera capèla de Pietat.

Aguesta ei era apòsta qu'a hèt er Ajuntament de Bossòst entà sajar de dinamisar toristicament e comerciaument, ath delà deth Grauèr, uns auti carrèrs que passen per interior de Bossòst.

Aguest projècte, que ja hège quauque temps que s'estudiaue d'amiar entà dauant per part deth consistòri, a un pressupòst tara sua execucion d'uns trenta sies milions de pessetes.

Ua part des despenses son cubèrtes a trauers deth PUOS (Plan Unic d'Òbres e Servicis), damb ua partida de vint-e-nau milions de pessetes. Quate milions deth pressupòst totau les a aportat era Deputacion de Lhèida, en tot qu'era rèsta enquia arribar as trenta sies milions les pagarà eth madeish Ajuntament de Bossòst.

Laguens des òbres contemplades, executades pera empresa de Lhèida Construcciones, Desmontajes y Conducciones (CDC) s'an previst cambiar es conduccions d'aigüa, tanben plaçà i es tuèus que serviràn en un futur entara gasificacion d'aguest sector e ara ora s'aprofitarà entà enterrar tota era linha telefonica d'aguesta part deth pòble.

Un viatge hèti es trabalhs de collocacion de tuèus enterrats se bastirà eth tèrra en tot cimentar e adquirinar damb lòses eth carrèr. Tanben se contemple mantier es dus trepaders que ja existissen actuaument, un a

cada costat, tot e que se bastiràn de nau.

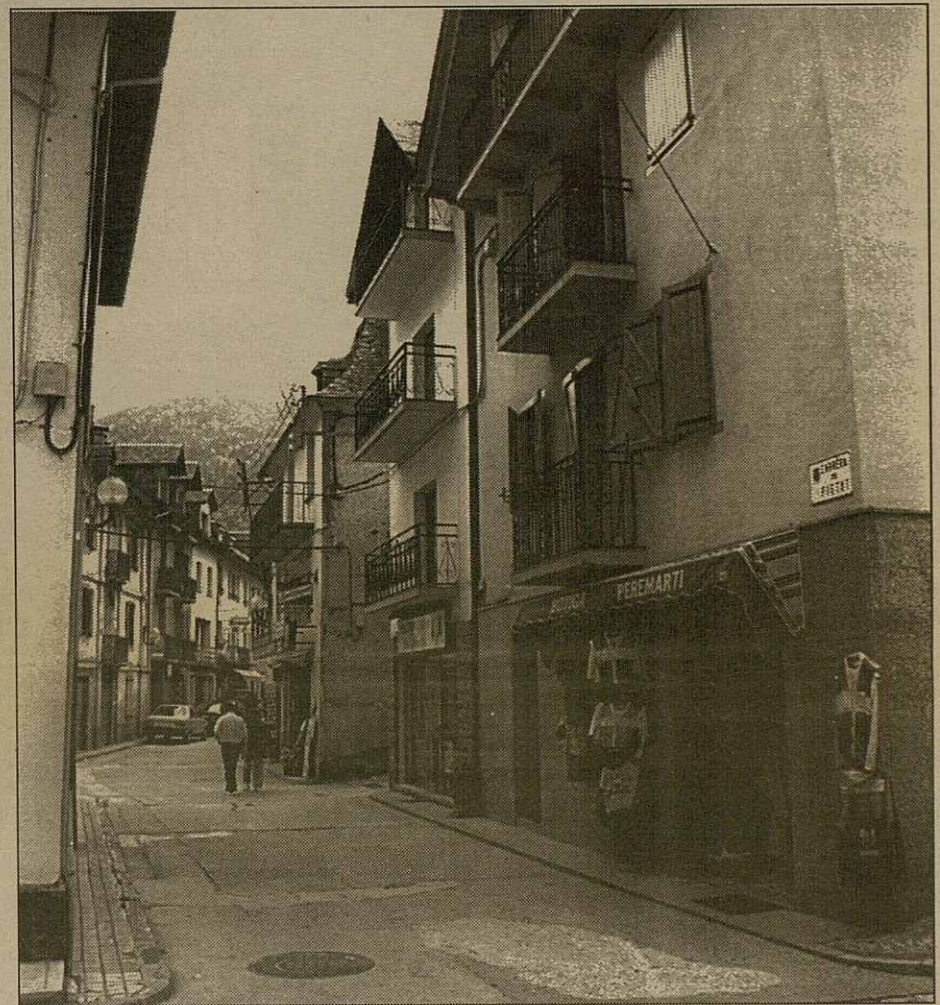
Eth carrèr, maugrat que s'aurà de l'heuar de punta a punta, se harà per

tròci entà esvitar molèsties as vesins que viuen en aguesta part. Cau dider qu'eth primèr tram que se l'heue ei eth que se trape pròp dera capèla.

Eth carrèr Pietat ei previst que sigue condicionat abantes deth mes d'agost, ja qu'ei eth mes de mèl afluència de torisme, entà evitar qu'es òbres poguen perjudicar as comèrci plaçadi ena zòna.

Laguens dera melhora se contemple plaçar tanben mobiliari urban damb dètz paperères e uns quate bancs.

Un viatge acabades es òbres Pietat se convertirà en carrèr semipeatonau a on sonque pòiràn circular es coches en un sentit. Era òbra se veirà complementada damb un espaci ajardinat ara nautada dera capèla.

SILVIA PUÉRTOLAS

Eth carrèr Pietat comence ara nautada dera plaça dera Glèisa

Demana dimenge plegaria de Sant Antòni en Bossòst

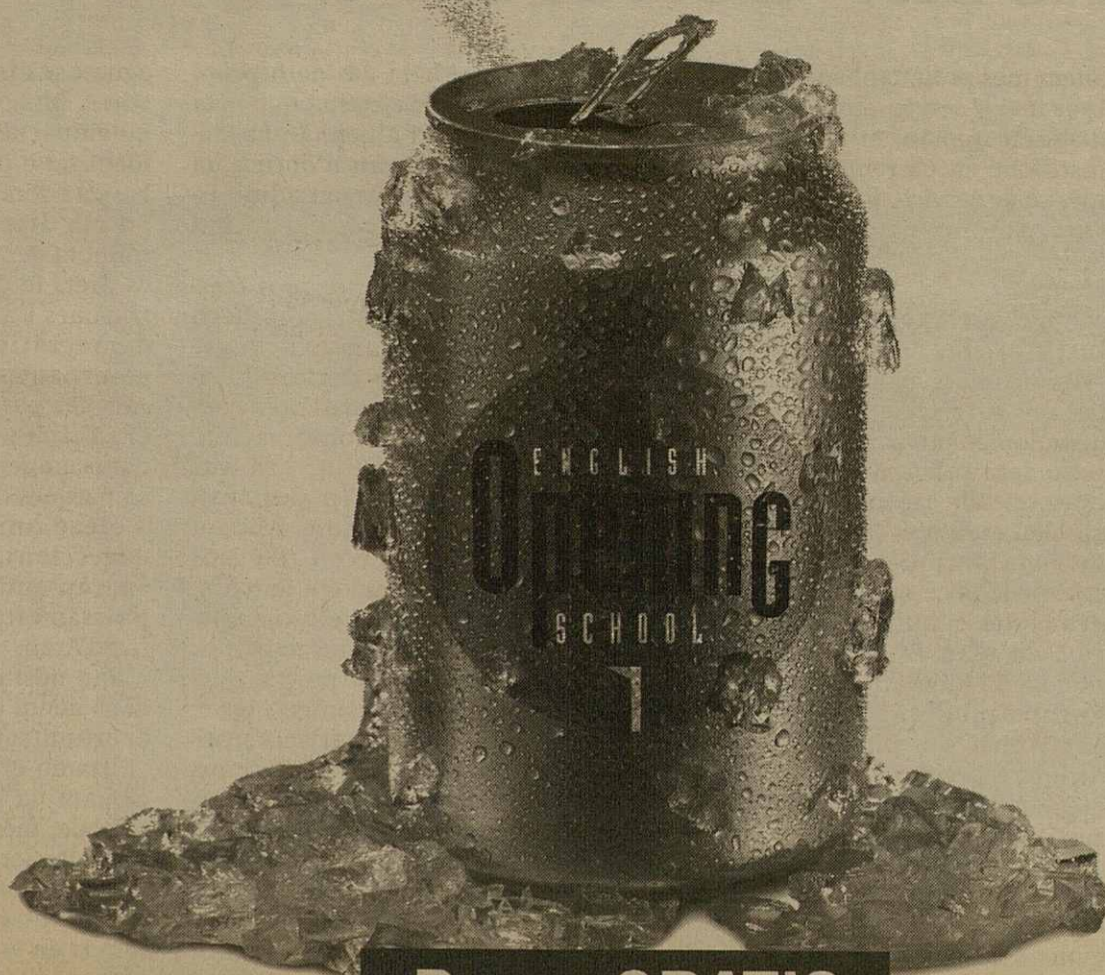
Tàs 12 ores - Missa ena capèla deth Portilhon

Dempús dera missa dinar popular (damb era Penha Los 30)

telefons d'interès generau

973 64 18 01	 Conselh Generau d'Aran	Cò de Saforcada	(25530 Vielha)	973 64 57 26	infor. torisme Salarú	Balmes, 2	(25598 Salarú)
				973 64 16 12	infor. torisme Arties	Pl. Urtau, 26	(25599 Arties)
973 64 18 15	 Musèu Val d'Aran	Major, 36	(25530 Vielha)	973 64 01 10	infor. torisme Vielha	Sarriulera, 5	(25530 Vielha)
973 64 18 15	Ecumèu de Vilamòs	Major, s/n	(25551 Vilamòs)	973 64 82 07	infor. torisme Bossòst	Eduardo Aunós, s/n	(25550 Bossòst)
973 64 18 15	Musèu S. Joan d'Arties	Ctra. Baquèira, s/n	(25599 Arties)	973 64 73 03	infor. torisme Les	Pl. der Ajuntament, s/n	(25540 Les)
973 64 25 69	Archiu Istoric Generau d'Aran	Major, s/n	(25537 Arròs)	973 64 44 55	infor. Baquèira Boret	Nucleu Baquèira, s/n	(25598 Baquèira)
				973 64 09 79	Can. Iniciatives Toristiques	Avda. Castièro, 15	(25530 Vielha)
973 64 00 80	 Pompièrs Val d'Aran	Ctra. Nacionau, 230	(25530 Vielha)	973 64 12 91	 Parròquia de Salarú	Sant Andreu, 1	(25598 Salarú)
				973 64 00 21	Parròquia de Vielha	Pas d'Arrò, 8	(25530 Vielha)
				973 64 82 53	Parròquia de Bossòst	Major, 31	(25550 Bossòst)
				973 64 81 05	Parròquia de Les	Pl. dera Glèisa, s/n	(25540 Les)
973 64 00 04	 Espitau Val d'Aran	Espitau, 5	(25530 Vielha)	973 64 01 95	 Parada de taxis (Vielha)	Pl. Sant Antòni, s/n	(25530 Vielha)
973 64 82 29	Dispensari medicau - Les	Pl. dera Glèisa, s/n	(25540 Les)	932 65 6592	Coches de linha		
973 64 82 11	Dispensari medicau - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)	906 33 00 03	Informacion meteorologica		
				900 12 35 05	Informacion carretières		
973 64 44 62	 Farmàcia Palá - Baquèira	Edif. Campalias, s/	(25598 Baquèira)		 Deportur	Sant Ròc	(25550 Bossòst)
973 64 43 46	Farmàcia Palá - Arties	Ctra. deth Port, s/n	(25599 Arties)	973 64 24 44	Camins des Pirinèus	Pas d'Arrò Baishi, s/n	(25530 Vielha)
973 64 23 46	Farmàcia Catalá - Vielha	Avda. Pas d'Arrò, s/n	(25530 Vielha)	973 64 08 88	Escòla d'Equitacion	Ctra. França, s/n	(25530 Vielha)
973 64 25 85	Farmàcia Palá - Vielha	Sentin, 1	(25530 Vielha)	973 64 28 64	Palai de Gèu	Eth Solan, s/n	(25530 Vielha)
973 64 20 39	Farmàcia Moralejo - Bordes	Antecada, s/n	(25551 Es Bordes)	973 64 81 57	Complexe esportiu Bossòst	Era Lana, s/n	(25550 Bossòst)
973 64 82 19	Farmàcia Almansa - Bossòst	Eduardo Aunós, s/n	(25550 Bossòst)				
973 64 72 44	Farmàcia Almansa - Les	Querimònia, 3	(25540 Les)				
973 64 20 44	 Mòssos d'esquadra	Edif. Tressens baish	(25539 Betren)	973 64 20 88	 Gasolinèra - Vielha	Ctra. deth Tunel, s/n	(25530 Vielha)
973 64 80 14	Comissaria - Les	Ctra. de França, s/n	(25540 Les)	973 64 72 91	Gasolinèra - Era Bordeta	Ctra. N-230, s/n	(25551 Era Bordeta)
973 64 52 77	Guàrdia Civil - Baquèira	Parcatge Baquèira, s/n	(25598 Baquèira)	973 64 71 00	Gasolinèra - Pontaut	Ctra. N-230, s/n	(25549 Pontaut)
973 64 00 05	Guàrdia Civil - Vielha	Montcorbison, s/n	(25530 Vielha)				
973 64 81 77	Guàrdia Civil - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)				
973 64 72 29	Trafic - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)				
973 64 01 75	Canèrna militar - Vielha	Pas d'Arrò, s/n	(25530 Vielha)				

FRESH SUMMER

SCM/RGR

Prova GRATIS

la nova manera d'APRENDRE ANGLÈS
durant tot AQUEST ESTIU

COMPOSICIÓ: Personalització 100% + Llibertat d'Horaris 100% + Tecnologia Multimèdia segle XXI + Garantia 100% i per escrit = Eficàcia 100%.

DOSIFICACIÓ: Totalment al teu gust i mesura. A soles, amb el teu professor personal, en classes d'1 a 5 alumnes i al Club d'alumnes exclusiu.

CONSUMICIÓ: Només a **OPENING**, gratis i durant tot l'estiu. Tel. **900 38 11 38**, de 8 a 22 hores. E-Mail: <http://www.openingschool.com>

Vine o truca'ns GRATIS i informa-te'n

900 38 11 38

<http://www.openingschool.com>

De 8 a 22 hores.

A més, només per informar-te'n, et regalem un CD amb 8 Hits molt refrescants

CENTRES A BARCELONA

Rambla Catalunya, 36
RAMBLA

Av. Borbó, 6-8
(cantonada Pg. Maragall)
MARAGALL

C/ Muntaner, 503
(cantonada Mitre)
SANT GERVASI

C/ Francesc Macià, 102
(tocant a Pl. Pep Ventura)
BADALONA

Plaça Espanya
(tocant a Estació RENFE)
GIRONA

C/ Progrés, 75
L'HOSPITALET / COLLBLANC

Riera Basté, 18
(tocant a antic camp de futbol)
SANT BOI DE LLOBREGAT

Rbla. Salvador Samà, 18
(a 50 m. Av. Francesc Macià)
VILANOVA I LA GELTRÚ

Pl. Francesc Macià, 8-9 ent.
(cantonada Av. Josep Tarradellas)
EIXAMPLE

C/ Utill, 193-197
(tocant a Rbla. Poblenou)
POBLENOU

Torre Catalunya
(tocant a Est. de Sants,
entrada C/ Tarragona)
SANTS

Av. Catalunya, 49
CERDANYOLA

C/ Barcelona, 41
(tocant a Pl. Porxada)
GRANOLLERS

C/ Santa Marta, 20
(entre Pl. Tereses i Pl. Sta. Anna)
MATARÓ

Plaça Ponent, 11
TARRAGONA

Av. Gabriel Alomar
i Vilalonga, 11
PALMA DE MALLORCA

Via Augusta, 89
(Gal·la Placeta)
GRACIA

C/ Dos de Maig, 283
(cantonada Rosselló)
SAGRADA FAMÍLIA

Ctra. o Espigues, 47-49
(a 100 m. FCC) metro Cornellà)
CORNELLÀ

C/ Teia Sala, 4
(tocant a l'Ajuntament)
L'HOSPITALET / CENTRE

Ronda Zamenhof, 6
(tocant a Via Massagué)
SABADELL

Rambla Egara, 235
(tocant a Mercat Independència)
TERRASSA

Via Alemanya, 3
(tocant als Junyats)
PALMA DE MALLORCA

CENTRES A CATALUNYA I BALEARS

bramau

Conselh Generau d'Aran

“La Setmana”, setmanari occitan d'informacion num. 207 comente qu'era autonomia comence a èster debatuda en França, a on dempús dera suposada accion deth Prefecte Bonnet (que possau accions criminaus en Còrsega entà culpà-ne as nacionalistes), eth President deth Conselh Generau de Còrsega deth Sud, Paul Giacobbi, ditz qu'“ua region coma Còrsega a de dispausar progressivament des mieis d'ua gestion autonòma e d'ua afirmacion dera sua cultura e dera sua lengua”. D'outes aportacions de politics francesi hèn a creir qu'era autonomia de Còrsega “se pòt perfectaments imaginar, se vò díder mès proximitat, mès institucions eficaces”. Era autonomia des regions e des dièrsi espacis ei ua des qüestions politiquas de mès actualitat e importància en Alemanha, en Itàlia, en Irlanda, en Escòcia, en Galles, en Catalonha, en País Basc,... Euròpa s'articule pòga pòc ath torn de regions autonòmes.

Era justificacion, que pren, tot soent, per modèu Catalonha ei era següenta: era existència d'ua cultura pròpia ei un argument entà reclamar er autogovern, ena mesura que se volgue; damb er autogovern podem arribar mès facilament a sollucionar es problèmas des ciutadans, perque les entenem mielhor (èm dera madeish manèra de sènter e de pensar; auem era madeisha cultura) e perque les

auem mès pròp; tanben podem facilitar major servici e mès qualitatiu; d'aguest manèra er autogovern se justifique en ua rentabilitat economica e de servici. E atau, per extension, autonomia ei sinonim de benestar e de qualitat social e ciutadana.

Eth Conselh Generau d'Aran a era justificacion dera sua existència enes prumèrs acòrds d'emparança des reis deth sègle XII; un posterior desenvolupament dera sua personalitat e dera volentat des aranesi per èster tractats segontes era sua especificitat (damb es aspèctes peculiars de cada periòde) portèc ara sua constitucion e existència ath long des sègles enquia era sua desaparicion en 1834. Es nauí aires d'autonomia, de finaús d'aguest sègle ena Euròpa modèrna (concretats en Catalonha), e es capacitats e es condicions especificas dera Val d'Aran èren er argument que possau eth reconeishement des sues institucions de govern e ei atau qu'en 1990, ua Lei deth Parlament de Catalonha reinstaurèc es Institucions d'autogovern aranesi adaptades as tempsi e as conjuntures actuaus. Es madeishi principis aplicables as autonomies èren aplicables ara Val d'Aran en tot avalorar es sues redusides dimensions. Considerant era existència dera sua cultura particular, era Val d'Aran a dret d'administrà-se e governà-se, ena conviccion de qu'ua accion de

govern aranes hèta des deth pròpi territòri serà mès efectiua que hèta des d'un territòri aluenhat. Es abitants dera Val d'Aran n'obtien ua major qualitat de servici administratiu e un desenvolupament social mès complèt.

Ath Conselh Generau se li traspasau era administracion deth sòn futur culturau, motiu dera sua existència, e se li'n declare pleament competent entà garantí-ne era sua superviuença e conservacion. Damb aguesta accion, era Val d'Aran e eth Conselh Generau d'Aran, damb eth Sindic ath sòn cap, se convertíssen en referent d'autonomia (o pseudoautonomia) mès petit d'Euròpa; ei eth paradigma des moviments autonomistes, tot soent desbrenbat pera reduccion des sues dimensions, mès..., tanben, tot soent present enes justificacions d'autogovern. Es Occitans que s'esfòrcen per arténher un autogovern fundamentat ena sua lengua e cultura pròpies, apòrten de mès en mès er argument dera efectivitat en Catalonha e i higen coma pèrta eth modèu aranes. Eth cas dera quasi-atomia aranesa pòt èster eth referent aglutinador des reivindicacions occitanistes.

Ena exposicion de motius dera Lei d'Aran s'ordene ath Conselh Generau que coma poder public, prebotge “es condicions entà qu'era libertat e era egalitat der individu e des grops enes quaus

aguest se i junh siguen reaus e efectives, en tot eliminar es trebucs qu'empachen o dificulten era sua identitat o plenor”. Ena ordenacion basica e fundamentau deth Conselh i a eth dret des persones, entà ua milhora dera qualitat de vida. Entre es drets (e déuers) destacables des persones i a eth dret de votar entà, democraticament, escuelher es governants. Entà reconeisher eth caractèr particular dera Val d'Aran, era Lei determina qu'es governants aranesi, a diferència des autes comarques de Catalonha, an d'èster d'eleccion dirècta. Deman dia d'eleccions, es ciutadans aranesi anaràn entàs locaus electoraus e poderàn votar entath Conselh Generau d'Aran.

Ena nòsta democràcia, es ciutadans auem enes eleccions ua bona oportunitat d'exercí-la e de assolida-la. Damb eth vòt de deman, seleccionam ua posicion politica determinada, mès tanben assolidam eth Conselh Generau d'Aran, coma institucion; deman cau que fòrça gent vage a votar. Per ua Euròpa estructurada en espacis des cultures e des personalitats, per Catalonha, per Occitània, per Val d'Aran,... deman cau anar a votar eth Conselh Generau d'Aran. Cau anà-i.

Jusèp Loís Sans Socasau
Institut d'Estudis Occitans - Aran
jsans1@pie.xtec.es

Ua des bòrdes der auviatge Joanchiquet de Vilamòs servirà d'us artesanau

Redaccion
VIELHA

Er ecomusèu Joanchiquet de Vilamòs, que recebie er ostiu pasat der orde de ueit mil visitaires, presente entara sason d'enguan un nau atractiu toristic. Eth palhèr d'ua des dues bòrdes que formen eth còto, bastida en sègle XIX, s'abilitarà coma espaci de talhèr, exposicion e venta des artesans dera Val d'Aran.

Aquiu, fabricants de productes tipics aranesi, pòràn aprofitar aguest lòc coma endret de demostracion ena fabricacion des sòns productes e ara ora coma punt de venta entà dà-les a conèisher ara gent que durant era sua estada en Aran visite Joanchiquet.

Ei atau qu'era directora deth Musèu dera Val d'Aran, Isabel Rufaste, explicaue d'aguesta naua inicia-

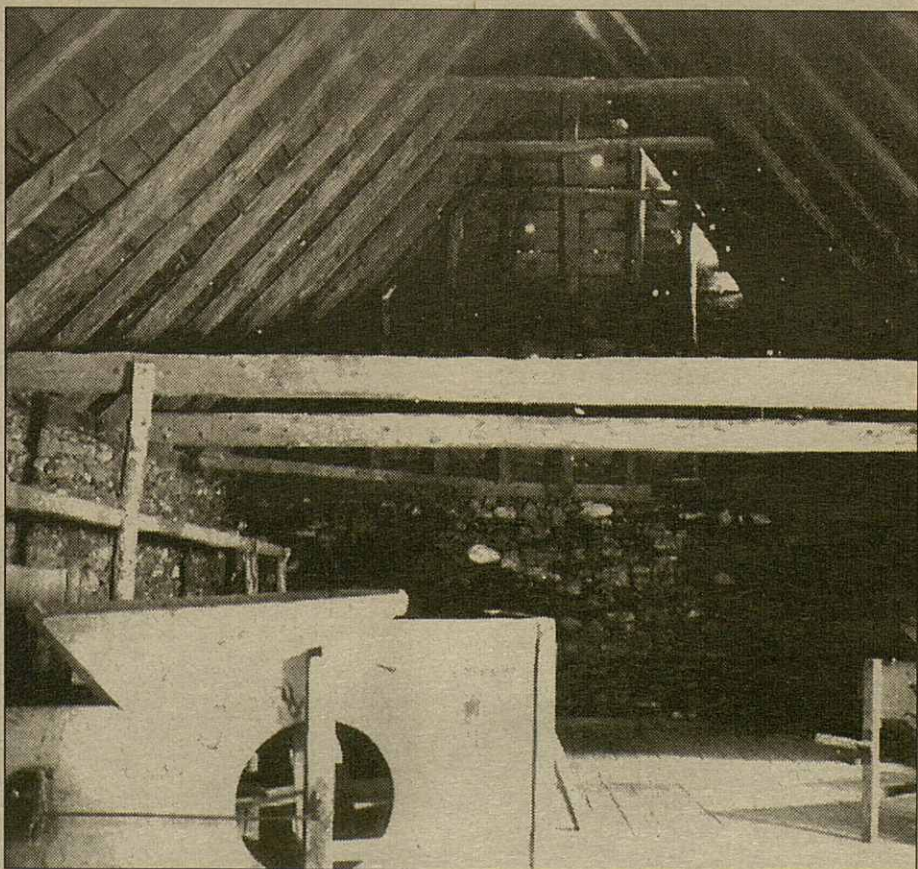
tiua: “Volem que Joanchiquet de Vilamòs sigue un musèu viu a on era activitat atrèigue as visitaires e curiosi pes productes autoctòns, qu'ara ora servisque tà ajudar as artesans aranesi entà que poguen dar a conèisher çò qu'elabòren”.

Aguest espaci se meterà en marcha a compdar der 1 de junhsèga e funcionarà damb aguest tipe d'activitat enquia finaús deth mes d'agost.

Ua exposicion fotografica sus eth titol “Era fauna amenaçada”, organizada peth Parc Nacionau d'Aigües Tortes en ecomusèu, interrompirà era activitat artesanau en aguest punt deth còto, tot e que se reprerà ben lèu.

A compdar der an què ven s'a previst qu'aguest palhèr le pogue hèr a servir quinsevolh artisan tostemp que hèsque demostracions ena elaboracion des sòns productes.

Era cession dera sala serà gratuita

Eth palhèr que se daurirà date deth sègle XIX

e, com enguan, er artisan tanben pòrà mèter ara venta es objèctes o productes que hèsque.

Sant Joan d'Arties

Per ua auta part, per çò que tanh

ara glèisa de Sant Joan d'Arties, a compdar deth 24 de junhsèga, reprerà era sua activitat coma sala d'exposicions en tot inaugurar-se ua mòstra d'escultura dera artista aranesa, Gloria Coronas.

Carona enjós

La television bretona, a la prima del 2000

David Grosclaude
LESCAR

La reflexion lançada fa mai de doas annadas per diferents actors de la cultura bretona sembla d'aver pagat. TV Breizh, la television bretona, deu començar sas emissions a la prima de l'an 2000. Una presentacion del projecte se debanèt a París, en los locals de TF1, fa un pauc mai d'una setmana.

Es lo PDG de TF1, lo breton Patrick Le Lay, qu'aviá dit, i a un an qu'era d'acòrd per estudiar e impulsar lo projecte. En realitat TF1 farà pas partida de TV Breizh; i metrà pas moneda en defòra de l'ajuda que dona actualament per montar lo projecte e del fait que son programa satellit, lo flòc TPS, aculhirà lo canal breton. Mas l'influéncia de Patrick Le Lay serà estada capitala subertot per far lo torn de taula e donc trobar los finançaments. La moneda per constituïr lo capital vendrà d'entrepresas e de bancas bretonas mas tanben d'investidors fòra de Bretanha venguts.

Aquel canal de television, que funcionarà per satellit, serà sus dos programas, TPS coma o diguèrem mas tanben Canal Satellit. Deuriá costar als abonats 50 F/mes. La direc-

cion serà assegurada per Charles Bietry actualament a Canal+ mentre que los programas seràn organizats per Rozen Milin, una comediana bretona que coneis plan la lenga e la cultura bretonas e que foguèt tanben longtemps realizatritz a la television gallesa. Lo budget serà de 100 milions de francs per an.

Programas

Lo projecte actual es de difusar 18 òras de programas cada dia. Vòl pas dire que las 18 òras seràn produccion fresca pr'amor, de segur, lo canal funcionarà amb programas en multidifusion. Sabèm tanben que TV Breizh farà pas informacions, al mens las doas primièras annadas. L'informacion còsta car e per l'òra los promotors del projecte pensan puslèu de se virar cap a la produccion de programas pels mainatges, de documentaris, de ficcions, de programas pedagogics o d'emissions en platèu.

Per çò qu'es de la lenga TV Breizh serà evidentament bilingua. La causida sembla per començar, d'èstre la del doblatge: doblatge de produccions per mainatges, de ficcions e de documentaris. Es una façon de començar la pro-

gramacion e de permetre pauc a pauc a la produccion bretona de se metre en plaça. Pel cinèma Rozen Millin explica que los filmes doblats seràn causits subertot dins tot çò que tòca la cultura celtica. Òm doblarà puslèu un film anglés parlant de l'Escòcia qu'un filme d'Almodóvar. Es una question de coeréncia e de justessa de ton cultural. Es mai aisit de doblar Kevin Costner e Sean Connery en breton en qu'un actor mediterraneu explica Rozen Millin.

TV Breizh aurà pas fòrça mejans pròprios de produccion. La màger part vendrà de productors independents. La creacion de TV Breizh serà donc una escasença unica per l'audiovisual breton que profiejarà de la causa.

Formacion

Evidentament la question de la formacion se pausa. Cal trobar pro de professionals formats e coma n'i a pas gaire los se cal formar. Atal un estagi de doblatge per comedians es previst a l'estiu amb un trentenat de personas. Pauc a pauc los bretons espèran formar realizators que parlan la lenga e lo conselh regional de Bretanha sembla de voler ajudar sus aquel terrenh los professionals bretons de l'audiovisual; los crèdits per la produc-

cion audiovisuala en Bretanha son ja passats de 5 a 9 milions de francs e deurián créisser encara l'an que ven. Se TV Breizh emplegarà un quarantenat de personas (tecnicians, administratius, subertot) son primièr los emplecs de sottractança que se desvoloparàn.

Per l'òra los responsables de TV Breizh cèrcan un lòc per s'installar. Sembla que serà Lorient, un pòrt important en Bretanha. Poirián decidir de crompar un batèu militar pas acabat pr'amor èra un prototip de cacaires de minas que la construccion foguèt abandonada. Un simbèu benlèu en França ont tot projecte pertocant las lengas ditas regionals risca d'èstre minat pels que vòlon pas entendre a parlar una altra lenga que lo francés.

TV Breizh serà un canal bilingüe que se poirà prendre pel satellit

L'interés creissent devèrs la cultura trobadoresca dins los vilatges e ciutats catalanas a generat diversas iniciativas cap a la coneissença e difusion dels trobadors d'origina catalana e de son òbra. Un bon exemple n'es l'associacion creada per nombroses municipis catalans ligats a l'epòca medievala amb los trobadors. Aquesta iniciativa que partiguèt de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries, es ligada a de programas europèus de tipe cultural, dins aqueste cas ligats al fenomen trobadoresc.

L'objectiu n'es la creacion d'una rota trobadoresca catalana que servisca a la difusion dels trobadors e a la promocion culturala de las vilas ont aquestes poètas e cantaires medievals exercèron son prètze-fait liric. Lo Centre d'Estudis Trobadorescos de Castelló d'Empúries a elaborat tota una tièra de materials d'informacion e de divulgacion.

Dempuèi aquesta tribuna, nos prepausam de far conèisser aquestes trobadors. Començarem pel trobador catalan mai celèbre, tant per encausa de sos versos coma per una vida plena d'avatars e d'aventuras, en Guillem de

Trobadors: Guillem de Berguedà

Antoni Rossell

Berguedà (1138-1192). Foguèt famós per sa lirica e per son caractèr bellicós e istrionic. La "Vida" d'aqueste trobador nos fornís de donadas fiablas sus la sieuna activitat: "Compausèt de bons sirventeses en que disiá de mal a d'uns e de ben als autres, e presumiá de totas les dònas que sentissián d'amor per el. Li passèron fòrças e grandas aventuras d'armas e amb las dònas, e tanben fòrça desgràcias. E aprèp foguèt tuat per un peon".

Lo trobador foguèt filh del viscomte de Berguedà, e sabèm qu'assassinèt lo viscomte Ramon Folc de Cardona e, coma consequéncia d'aqueste fait luctuós, se refugièt amb lo comte Arnau de Castellbò, noble rebèl qu'era enemistat amb lo rei Alfons II e amb l'evesque d'Urgell. Avèm divers testimonis dins las poesias de sas desavinéncias amb lo sieu sènher, Alfons II d'Aragon: "Un sirventes ai en cor a bastir", "Mais volgra cantar" e "Lai on hom". A "Un sirven-

tes ai en cor" Guillem de Berguedà fa d'elògis d'Alfons VIII de Castilha e de son esposa Leonor d'Anglaterra e tanben consagra al monarca castilhan "Reis, s'anc nuill temps". Aquesta amistat amb lo rei castilhan nos mostra l'oposicion al monarca catalan. Sembla que lo trobador catalan faguèt un pelegrinatge a Santiago de Compostela e que visitèt la cort del rei de Leon. Tanplan mentre anava cap a Santiago deguèt viatjar a la cort de Sancho VI de Navarra, coma lo podèm verificar dins "Trop ai estat sotz coa de mouton".

Aguèt de relacions amb de trobadors de son epòca, e la mai notabla es la que mantenguèt amb Bertran de Bòrn, a qui envia una poesia jol pseudonim de Tristan.

Lo caractèr bellicós e l'espirit denigratori de qualques poesias de Bertran de Bòrn congeniava amb la persona e amb l'òbra del trobador catalan; remembrem que Dante nos presenta aqueste trobador

amb son cap copat separat del còs e que lo meteís trobador pòrta penjat pels cabèls, un imatge que representa cossí Bertran de Bòrn separèt lo cap del còs quand incitèt Joan Sens Terra e Ricart còr de Leon a lutar contra son paire, Enric II d'Anglaterra.

Feudalament lo trobador Guillem de Berguedà dependiá d'Hug de Mataplana, lo fraire del trobador Ponç de Mataplana, que Guillem de Berguedà contra el compausèt cinc poesias denigratòrias e que li dedica, pr'aquò, un planh fòrça sentit. La poesia "Arondeta, de ton chantar m'azir" es dirigida a Elis de Torenà, amagada jol senhal de Bon Esper, dòna que foguèt laudada per divers trobadors (Perdigon, Gaucet Faidit e Raimon Jordan de Saint-Antonin). Mantenguèt un debat poetic amb Aimeric de Peguillan dins sa poesia "De Berguedan, d'edoas razos"; sabèm pr'amor de las donadas que nos dona sa Vida, que lo trobador Aimeric de Peguillan,

fuguèt de Tolosa, foguèt aculhit per en Guillem de Berguedà, lo qual ne faguèt un dels joglars sieus e lo presentèt a Alfons VIII de Castilha.

Tanben mantenguèt de relacions amb un cèrt Galceran de Pinós o Pere Galceran de Pinós, que s'i referís a "En Gauseran, gardats cal es lo pes". La celebrat d'aqueste trobador èra tan fòrta que en Pèire Vidal lo cita dins mantun poèma e arriba a li consacrà la darrièra estròfa dins un de sos poèmas.

Malgrat l'òbra conservada d'aqueste trobador e sas relacions literàrias e poeticas amb d'autres trobadors, es pas estada conservada cap de melodia e fins ara es pas estat possible de plantejar un contrafactum.

Col·labora l'Arxiu Occità de la UAB

<http://www.uab.es/inst-ESTUDIS-MEDIEVALS/ARXIU-OCCITA/>

Institut d'Estudis
Medievals.
Edifici B.
08193 Bellaterra (Barcelona)
Telèfon 93 581 11 44
E-mail
arxiuoccita@blues.uab.es

miralhem-mos

“S'era husta se quère ei perque i a saba o s'a talhat en mala lua”

XAVI GUTIÉRREZ E RIU

Corrien es ans dera Guèrra Civi. Entà Es Bòrdes de Castèth Leon i anèc a demorar Sebastià Jordana, destinat coma secretari en Ajuntament d'aguest vilatge, alavetz controtlat pes *rojos*. Maugrat èster simpatisant e militant d'ERC -eth partit de Macià e Companys-, Sebastià non ère pas politic e li dèren un nau destin ena montanha entà pr'amor de hèr salut.

Tamb er auanç dera Guèrra e era entrada des nacionaus en Aran, Sebastià auec de hùger tà França tamb era sua família -era sua hemna Teresa e es dus hilhs qu'auien alavetz, Sebastià e Ricard, es quaus vedetz ena fòto vestidi de milicians republicans-; mès a despriet d'açò non i passèren guaire temps dehòra, e avalats peth nau alcalde, Francisco Deò, pogueren tornar tath pòble e ostatjà-se en casa Loisa, segontes mos explique Antonio Deò.

Aqueri sigueren tempsi de revenges e persecucions, mès tanben d'ajudes e solidaritats, com es que balhèc eth madeish Sebastià en tot ajudar a fòrça vesins deth pòble pendent e dempús dera guèrra. Cau rebrembar, coma exemple d'aguesti acaçaments, eth gran nombre de republicans qu'escapèren amassa d'Aragon, ena nomentada *bolsa* de Bielsa, fòrça des quaus huge- ren des nacionaus pera Artiga de Lin entà França.

Ara, quan hè dejà seishanta ans dera fin dera Guèrra Civi, encara demoren vedibles es simbèus des vencedors en quauqua paret deth pòble. Atau, ues sagetes falangistes son eth vestigi deth sistèma impausat dempús dera guèrra, basat ena repression pera fòrça des armes. Totun açò, eth perfil des sagetes se desdiboishe tamb eth pas deth temps dera madeisha manèra que se tanquen es 'herides' produsides pera Guèrra. Dilhèu, quan s'aurà barrat era darrèra d'aguestes 'herides' ja non se veirà eth diboishe; e ei qu'eth temps ac guaris tot.

Un aute simbèu des tempsi passats qu'ei eth vielh ressèc d'Es Bòrdes, eth ressèc de Hipólito. Ua grana bastissa, actuaument en desús, qu'ère un des tres ressècs qu'existie en pòble, alavetz era basa economica de bona part des sòns vesins.

Eth ressèc de Hipólito, en Es Bòrdes

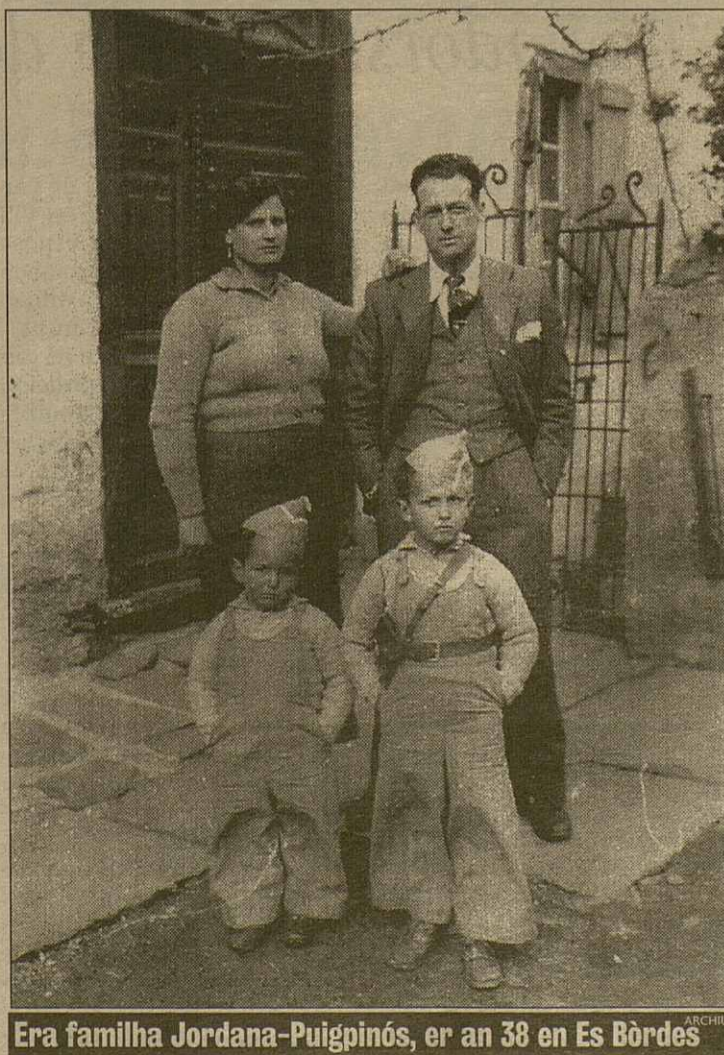
Un viatge acabat eth conflicte bellic, enes durs ans dera postguèrra, Hipólito e Sebastià amièren entà deuant coma sòcis un negòci d'espleita e comercialisacion de husta, er un des deth ressèc aranés e er aute de Barcelona estant. Pr'amor dera dificultat des comunicacions -telefon includit- es dus sòcis se cartejauen plan soent, e per corrèu portauen amassa eth negòci, en tot planificar es estratègies, discutir cèrti punts...

Eth ressèc enes sòns prumèrs ans, ja abantes dera guèrra, foncionauè tamb eth motors de fuèl. Dempús, tamb er establiment de Productora e era arribada dera electricitat ena Val cambièren es vielhi motors per uns d'electric. Eth ressèc foncionèc enquia lèu es ans ueitanta, quan s'implantèc eth monopòli de CAFISA en Les, que centralisauè tota era espleita forestau.

Eth negòci dera husta començauè tamb era subasta d'ua part deth bòsc, sonque des arbes mercadi prealablement pes tecnicos forestaus. En aguesta venta publica -hèta ena tardor- s'adjudicauè era husta a qui mès pagauè. Eth prètz se presentaue a plec barrat deuant der Ajuntament e calie tier bon uelh ara ora de calcular eth còst finau, pr'amor que s'auien de preveir es possibles mètres cubics de husta que podien gesser deth conjunt d'arbes e atau poder ajustar

ath maxim eth prètz en repòrt as possibles beneficis, rebrembe Hipólito Socasau, des de Claueta. I auie un an de plaç entà talhar toti es arbes subastadi, mès tanlèu guanhaues era venda ja podies començar a contractar eth personau tà trabalhar en bòsc, tostemp que se i

poguesse entrar e siguesse era epòca apropiada tà bracar es arbes. “Sustot se contractauè gent d'Arres e Vilamòs que hègen de picaires en tot trabalhar tamb era destrau e eth passapertot”, sense es modèrnes ressègues electricques que coneishem aué. Un còp bracadu es socs,

Era família Jordana-Puigpinós, er an 38 en Es Bòrdes

e ajudadi per bòs, hègen a baishar era husta de naut dera montanha de Sapertega. Ei clar que dempús de tant arrossegà-les, es socs arribauen en ressèc mès lordi que non calie, e aqui, abantes de hèr passar era husta pes ressègues, entà esvitar de damnà-les, aguesta se limpiaue tamb destrau. Totun, abantes deth pas pes maishines calie deishar secar es socs en uns grani angars caperadi, mès dubèrti pes costats entà profitar es corrents d'aire, qu'èren eth secader naturau.

Dempús, tamb es prèsses des tempsi modèrns, que demanauen ua màger rapidesa en procès industriau dera husta, calguec montar un secader artificiau tamb uns horns a on se secaue e ath madeish temps se desabaue era husta, e “en dus dies auies era husta seca”.

Non cau pas mensprepar çò d'important qu'ère era epòca quan calie talhar es arbes, quan aguesti non auien saba o n'auien pòga -entara tardor- e quan eth baishant dera lua, senon, e segontes Hipólito -bon coneishedor d'aguesti aspèctes, pr'amor que les a tocat d'a pròp-: “era husta non ère bona o se tornaue dolenta”, çò que portauè males consequéncias: “s'era husta se quère ei perque i a saba o s'a talhat en mala epòca, en mala lua”. E non se podie deishar pèrder tanta husta sense auer agut en compde aguestes entremieges.

Un viatge shuti, des socs se'n profitaue tot: era part dera crospa tà hè-ne horapèts, e era rèsta tà tauls, taulons... entara construccion, s'èren d'auet, o tà hè-ne mòbles, s'ère husta de hai. Dejà prèsta, era husta se l'emportauen enes cars e profitant dempús era linha de ferrocarril qu'amiaue enquia Donòstia, e ans dempús en unic camion dera empresa -que siguec requisat pendent era guèrra- en uns viatges que profitaue Hipólito -pare- entà portar haria tad aciu, tath horn de pan qu'auie en pòble.

Volem balhar eth nòste arregraïment, autan a Josep Jordana -hilh de Sebastià- bon coneishedor e aimant dera montanha aranasa, com a Antonio Deò e a Hipólito Socasau pera sua amabilitat e paciència, atau com pera dèisha deth materiau grafic. Sense eri non auesse estat possible aguest article.